

Dnro KUUMA: 892 /2014

3 § LAUSUNTO METROPOLIHALLINTOLAISTA

KUUMA-johtokunta 7.1.2014 / 3 §

KUUMA-johtokunta 10.12.2014 / 57 §

Valtiovarainministeriö pyysi huhtikuussa 2014 KUUMA-seudulta lausuntoa metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportista.

KUUMA-johtokunta hyväksyi kokouksessaan 4.6.2014 (27§) Keski-Uudenmaan yhdistymisselvityksen yhteydessä valmistellun lausunnon. Lausunnon mukaan metropolilakia valmistelevala työryhmän väliraportin ehdotuksista ainoastaan lähempänä vähimmäistehtävät - mallia oleva metropolihallinto vaikutti toimivalta ratkaisulta, mikäli sen toiminta-alue rajataan Helsingin seudun nykyisten 14 kunnan suuruiselle maantieteelliselle alueelle (ml. Pornainen) ja vaalijärjestelmässä varmistetaan alueellinen edustavuus. Laajaa mallia ei tule ottaa metropolihallinnon lähtökohdaksi.

Varsinainen metropolihallintolakiluonnos lähetettäneen kuntiin lausunnoille joulukuun alussa. KUUMA-kuntien puolesta lausuntoa valmistelee Keski-Uudenmaan kuntien yhdistymisselvityksen MALY-työryhmä täydennettynä Kirkkonummen, Nurmijärven ja Vihdin edustajilla. Lausunto pyritään tuomaan KUUMA-johtokunnan käsittelyyn 10.12.2014, jotta kunnat ehtivät hyödyntää yhteisen lausunnon omia lausuntoja valmistellessaan.

Lausuntoluonnos lähetetään KUUMA-johtokunnan jäsenille erillisenä perjantaina 5.12.2014 edellyttäen, että lakiluonnos tulee kuntiin lausunnoille viimeistään 4.12.2014. KUUMA-komissio käsittelee lausuntoluonnosta omassa kokouksessaan keskiviikkona 10.12.2014 klo 17-18. Mahdolliset komission tekemät muutokset KUUMA-johtokunnan päätösesitykseen ja lausuntoluonnokseen tehdään johtokunnan kokouksessa.

Metropolilaista alustavat kokouksessa ylijohtaja Päivi Laajala ja neuvotteleva virkamies Inga Nyholm valtiovarainministeriöstä. KUUMA-seudun lausuntoa esittelee lausuntoa valmistelevala työryhmän puheenjohtaja, kaupunginjohtaja Erkki Kukkonen.

Esitys: KUUMA-johtokunta päättää
- hyväksyä KUUMA-seutu liikelaitoksen lausunnon metropolihallintolaista valtiovarainministeriölle
- suositaa KUUMA-kunnille, että ne hyödyntävät KUUMA-seudun lausuntoa omia lausuntoja valmistellessaan.

Päätös: Palautettiin lausunto metropolihallintolaista uudelleenvalmisteltavaksi ja käsiteltäväksi KUUMA-johtokunnan kokouksessa 7.1.2015.

KUUMA-johtokunta 7.1.2014 / 3 §

KUUMA-johtokunnan 10.12. kokouksen evästyksen pohjalta KUUMA-komissio (18.12.2014 § 3) ehdottaa liitteen 2 mukaista lausuntoa KUUMA-seudun yhteiseksi lausunnoksi koskien metropolihallintolakia sekä siihen liittyviä erityislakeja. Lausuntopyyntö on liitteenä 1.

Järvenpään kaupunginjohtaja Erkki Kukkonen esittelee lausuntoluonnoksen.

Esitys: KUUMA-johtokunta hyväksyy liitteen 2 mukaisen lausuntoluonnoksen KUUMA-seudun yhteiseksi lausunnoksi koskien metropolihallintolakia sekä siihen liittyviä erityislakeja ja päättää sen lähettamisestä valtiovarainministeriölle.

Lisäksi KUUMA-johtokunta suosittaa KUUMA-kunnille, että ne hyödyntävät KUUMA-seudun lausuntoa omia lausuntoja valmistellessaan.

Päätös: KUUMA-johtokunta hyväksyy liitteen 2 mukaisen lausuntoluonnoksen KUUMA-seudun yhteiseksi lausunnoksi koskien metropolihallintolakia sekä siihen liittyviä erityislakeja ja päättää sen lähettamisestä valtiovarainministeriölle. Lisäksi metropolivaltuuston paikkajaon on vastattava poliittisten ryhmien metropolivaaleissa saamia äänimääriä.

Lisäksi KUUMA-johtokunta suosittaa KUUMA-kunnille, että ne hyödyntävät KUUMA-seudun lausuntoa omia lausuntoja valmistellessaan.

Liite 1: Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi
Liite 2: Lausunto metropolihallintolaista sekä siihen liittyvästä erityislaista

Otteen oikeaksi todistaa

Keravalla 8.1.2015

Paula Latvanen

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Kunnallisasiat

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään kaupunginhallitukselle ja toimitetaan osoitteella:

Keravan kaupungin kirjaamo
PL 123 (käyntiosoite: Kauppakaari 11)
04201 Kerava
kirjaamo@kerava.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua pöytäkirjaotteen lähettämisestä tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimusasiakirjat on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä viraston aukioloajan päättymiseen mennessä.

LIITE 2

VIITE: VM093:00/2013 / 10.12.2014

KUUMA-kuntien metropolihallintolakilausuntoa valmisteleva työryhmä 5.12.2014

KUUMA-komissio 10.12.2014 ja 18.12.2014

KU-jory 12.12.2014

KUUMA-johtokunta 7.1.2015

LAUSUNTO METROPOLIHALLINTOLAISTA SEKÄ SIIHEN LIITTYVISTÄ ERITYISLAISTA

Metropolialueen kehittämistä tulee jatkaa nykyisiä seudun 14 kunnan ja valtion sopimus- ja yhteistoimintamalleja sekä yhteisorganisaatioita edelleen kehittämällä. Mikäli metropolihallintolaki ja siihen liittyvät erityislait kuitenkin hyväksytään, tulee metropolihallinnon olla KUUMA-kuntien mielestä tämän lausunnon mukainen.

Kokonaisuutena vaikuttaa, että metropolihallinnon suunnittelussa on otettu kuntien aiemmat lausunnot huomioon verrattuna metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraporttiin (1.4.2014). KUUMA-kuntien näkökulmasta täsmennystä edellyttävät vielä erityisesti metropolihallinnon jäsenkuntien maksuosuuksiin liittyvä perussopimuksesta päättäminen sekä joukkoliikenteen kustannuksiin liittyvä valtionavustuksen määräytyminen.

KUUMA-kunnat kuitenkin muistuttavat, että hallitus on 15.9.2014 antanut eduskunnalle esityksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 133/2014). Esityksen mukaan muun muassa "uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä (55§:n 2 momentti)". Tämä lakiesitys tulee huomioida myös metropolihallintoon liittyen.

Yleistä

Helsingin seudun kunnat ovat jo väliraporttiakin aiemmin tuoneet lausunnoissaan esiin, että seudulla "tavoitteena on yksinkertaistaa, tehostaa ja selkiinnyttää nykyistä seudullisten palvelujen suunnittelua ja päätöksentekoa erityisesti Helsingin seudun alueen maankäytön, asumisen, liikenteen ja ympäristön osalta demokratian lisäämiseksi, kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja segregaaion ehkäisemiseksi" (muun muassa Helsingin seudun yhteistyökokous 8.4.2011 ja KUUMA-hallitus 20.3.2012). Lisäksi kunnat ovat aiemmin

KUUMA-seutu

Hyvinkää-Järvenpää-Kerava-Kirkkonummi- Mäntsälä-Nurmijärvi-Pornainen-Sipoo-Tuusula-Vihti

LIITE 2

lausuneet, että tälle alueelle tarvitaan oma metropoliratkaisu, mutta uusia hallinnon ja päätöksenteon tasoja ei haluta lisää (KUUMA-hallitus 20.3.2012).

Väliraporttilausunnoissaan KUUMA-kunnat korostivat, että metropoliseudun rakentamista olisi mahdollista jatkaa nykyisiä seudun 14 kunnan ja valtion sopimus- ja yhteistoimintamalleja sekä yhteisorganisaatioita edelleen kehittämällä, mikäli seudullisen ongelmien ja tarpeiden ratkaisemiseen voitaisiin osoittaa riittävä seudullinen rahoitus.

Lakiluonnoksessa korostuu nyt metropolihallinnon strateginen ja ohjaava rooli suhteessa alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen tehtävien hoitamiseen. Myös KUUMA-kuntien aiemmin edellyttämä seututiedon ylläpito ja tuottaminen on sisällytetty metropolihallinnon tehtäviin. Sen sijaan ongelmien ja tarpeiden ratkaisemiseksi kaivattu seudullinen rahoitus esimerkiksi infrastruktuurin osalta jää joukkoliikenteen hoitamista lukuun ottamatta avoimeksi.

KUUMA-kuntien näkökulmasta seututietotehtävä sopii luontevasti metropolihallinnolle, koska tehtävä kytkeytyy tiiviisti metropolikaavoitukseen. Seututiedolla KUUMA-kunnat tarkoittavat metropolialueen ja sen jäsenkuntien tietohuoltoa (ml. ympäristötieto), jonka tavoitteena olisi luoda koko metropolialueen laajuinen tietohuolto- ja paikkatietopalvelu.

Metropolihallinnon jäsenkuntia ovat lakiluonnoksen mukaan nykyiset Helsingin seudun 14 kuntaa. Porvoo ja Lohja voivat liittyä metropolihallinnon jäsenkunniksi joko vuonna 2017 tai vuonna 2021 alkavan vaalikauden alusta lukien. KUUMA-kuntien näkökulmasta metropolihallinto on syytä aloittaa vakiintuneeseen Helsingin seudun yhteistyöhön osallistuneiden kuntien kesken vuonna 2017 sekä laajentaa metropolialuetta tarvittaessa myöhemmin.

KUUMA-kunnat painottivat väliraporttilausunnossaan alueellista edustavuutta vaalijärjestelmässä.- KUUMA-kuntien mukaan vain vähintään kolmen vaalipiirin mukainen vaihtoehto turvaa kaikille metropolihallinnon jäsenkunnille riittävän alueellisen edustavuuden. Lisäksi kustakin metropolialueen kunnasta on valittava kuitenkin vähintään yksi metropolivaltuutettu ja metropolivaltuuston paikkajaon on vastattava poliittisten ryhmien metropolivaaleissa saamia äänimääriä.

Lakiluonnoksessa metropolihallinnon perussopimus mainitaan mm. kuntien maksuosuuksiin liittyen (maksuosuudet jakautuvat jäsenkuntien välillä asukasluvun suhteessa, jos jäsenkunnat eivät perussopimuksessa toisin sovi). Perussopimuksen hyväksyvä taho tai tahot jäävät kuitenkin epäselviksi (jäsenkunnat vai edustajainkokous). Jos perussopimuksen hyväksyvät jäsenkunnat, on KUUMA-kuntien mielestä päätöksenteon perusteet ja -malli mainittava laissa ja kaikkien jäsenkuntien vaikutusmahdollisuudet turvattava.

KUUMA-seutu

Hyvinkää-Järvenpää-Kerava-Kirkkonummi- Mäntsälä-Nurmijärvi-Pornainen-Sipoo-Tuusula-Vihti

LIITE 2

Metropolikaava ja kuntakaavat

KUUMA-kunnat ovat väliraporttilausunnoissaan painottaneet MAL-aiesopimusta sekä seudun liikennejärjestelmää tukevan kaavallisen yhteisen näkemyksen (esimerkiksi ns. strategisen yleiskaavan) tärkeyttä. Lakiluonnoksessa metropolikaava korvaa metropolialueella maakuntakaavan ja yleiskaavoitus säilyy jäsenkunnilla. Jos kuitenkin voimassa oleva yleiskaava ja metropolikaava ovat ilmeisessä ristiriidassa, metropolikaavassa voidaan määrätä, että metropolikaava korvaa yleiskaavan. KUUMA- kuntien näkökulmasta metropolikaavalla tulee olla ensisijassa strateginen rooli mukaan lukien toteutuksen ajoitus ja resurssien ohjaaminen. Metropolikaavalla ei tule tehdä yleiskaavatasoista maankäytön suunnittelua. Metropolikaava voi korvata yleiskaavan vain, jos voimassa oleva yleiskaava ja metropolikaava ovat vakavassa ristiriidassa siten, että tilanne vaarantaa metropolialueen kehittymisen. Lisäksi metropolikaavan laatimista varten asetettavassa toimielimessä tulee olla valtion edustajien lisäksi metropolialueen jäsenkuntien edustus.

Lakiluonnoksen mukaan ympäristöministeriö voi antaa kaavan toteuttavalle viranomaiselle oikeuden lunastaa maakuntakaavaan tai metropolikaavaan otetun alueen tai sen käyttöoikeuden supistamisen, jos se on tarpeellista maakuntakaavan tai metropolikaavan toteuttamiseksi valtion, seudun, kuntayhtymän tai kunnan väestön yhteisiä tarpeita varten. KUUMA-kuntien mielestä kunnille tulee antaa suora maan lunastusoikeus metropolikaavaan ja yleiskaavaan perustuen.

Metropolialue on lakiluonnoksen mukaan suunnittelutarvealuetta ja näin ollen mitä todennäköisimmin lähes kaikki suunnittelutarveratkaisut viedään metropolihallinnon ratkaistaviksi (metropolihallinto ratkaisee ns. erityisten edellytysten olemassaolon rakennuslupaa myönnettäessä). Tämä menettely hidastaa rakennuslupien myöntämistä ja samalla seudun kehittymistä, on metropolihallinnolle liian operationaalinen ja raskas sekä vie voimavarat metropolihallinnon päätehtävältä eli strategisten MAL-asioiden kokoamiselta ja järjestämiseltä. KUUMA-kuntien näkökulmasta metropolihallinnon ohjaava vaikutus kuntien toimivallassa oleviin suunnittelutarveratkaisuihin voidaan hoitaa antamalla metropolihallinnolle näihin valitusoikeus.

Liikennejärjestelmäsuunnittelu, joukkoliikenne ja liikenneinfra

Lakiluonnoksen mukaan metropolihallinnon on hoidettava muun muassa liikennejärjestelmän ja joukkoliikenteen suunnittelu, joukkoliikenteen liikennepalveluiden suunnittelu ja hankinta sekä joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmästä sekä taksoista päättäminen. Nykyisten ei-HSL-jäsenkuntien maksuosuuksien nousu estetään sillä, että metropolihallinnolle maksetaan valtionavustusta kunnille uusien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat yhtenäisen lippujärjestelmän luomisesta ja ylläpitämisestä sen koko alueella ja joukkoliikenteen taksojen alentamiseen. KUUMA-kuntien

KUUMA-seutu

Hyvinkää-Järvenpää-Kerava-Kirkkonummi- Mäntsälä-Nurmijärvi-Pornainen-Sipoo-Tuusula-Vihti

LIITE 2

näkökulmasta tämän mallin toteutusta tulee vielä täsmentää esimerkiksi mainitsemalla valtionavustuksen vähimmäismäärä liittyen erityisesti kunnille uusiin joukkoliikenteen tehtäviin. Nykyisten HSL-jäsenkuntien maksuosuudet eivät saa tämän vuoksi nousta. Lisäksi joukkoliikenteeseen liittyvien jäsenkuntien maksuosuuksien tulee perustua aiheuttamisperusteeseen (ns. nousuperusteeseen), ei väestömääräperusteeseen.

Yhteistoiminta valtion kanssa

Metropolikaavaan liittyy vahva metropolisopimus. Lakiluonnoksen mukaan metropolikaavan toteuttamiseksi tarpeellisista metropolihallinnon, valtion ja kuntien sekä tarpeellisilta osin myös muiden toteuttamisen kannalta keskeisten tahojen toimenpiteistä ja niiden ajoituksesta sovitaan metropolisopimuksessa. Osapuolet voivat sopimuksessa sopia myös muista kuin metropolikaavan toteuttamiseen liittyvistä alueen kehittämistoimenpiteistä. Metropolisopimusta valmisteltaessa tulee tiedottaa *osallisille* sen lähtökohdista, tavoitteista ja sisällöstä. KUUMA-kuntien näkökulmasta metropolihallinnon jäsenkuntien tulee olla metropolisopimuksen sopijaosapuolia.

Lisäksi

Metropolihallinnon jäsenkunnat ovat myös Uudenmaan liiton jäsenkuntia. Näin ollen kunnat maksavat jäsenmaksua tai maksuosuutta sekä metropolihallinnolle että Uudenmaan liitolle. KUUMA-kuntien näkökulmasta Uudenmaan liiton tehtävät, toiminta-alue sekä kuntien jäsenmaksut tulee arvioida uudelleen. Samassa yhteydessä tulee arvioida myös valtion aluehallinnon tehtävät sekä mahdollisesti siirtää osa niistä metropolihallinnolle.